

ความเป็นไปได้ของอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในประเทศสมาชิกอาเซียน-5

Feasibility of an optimum currency area in ASEAN-5 countries

ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์

Channarong Chaiphath

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศและธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ กรุงเทพฯ 10110

Department of International and Business Economics, School of Economics, Bangkok University, Bangkok 10110, Thailand

ARTICLE INFO

Article history:

Received 25 March 2015

Received in revised form 9 April 2016

Accepted 5 May 2016

Keywords:

ASEAN,
monetary integration,
monetary union,
optimum currency area

ABSTRACT

This study examined the feasibility of having an optimum currency area in the ASEAN-5 (Indonesia, Malaysia, the Philippines, Singapore, and Thailand) by studying whether the economic variables of these 5 ASEAN countries are congruent. Four ASEAN economic variables consisting of: 1) real gross domestic product, 2) consumer price index, 3) real interest rate, and 4) foreign exchange rate were analyzed using a structural vector autoregression model to identify relationships or responses of economic variables in the ASEAN-5 in the event of a shock. The findings revealed that two of the four economic variables of the ASEAN-5 respond to shocks in the same direction—that is, the real interest rate and the exchange rate will have an increasing response to the change. The real gross domestic product will also have an increasing response to the change in almost all countries except in the Philippines, while the consumer price index will respond to both appreciation and depreciation in an asymmetrical manner. This study showed that the economic variables of the ASEAN-5 meet some of the necessary criteria of the optimum currency area theory. Therefore, this study sheds some light on how to prepare for the setting up of the appropriate optimum currency area for the ASEAN-5 if monetary integration were to occur in the future. It can be concluded that monetary integration could be feasible because 2 out of the 4 fundamental economic variables are congruent. However, it will take some time to synchronize all of the variables, especially the consumer price index, which is still asymmetric at this point.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมในอาเซียน-5 โดยพิจารณาตัวแปรทางเศรษฐกิจของอาเซียนจำนวน 5 ประเทศ ว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยตัวแปรทางเศรษฐกิจของอาเซียน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ

ที่แท้จริง 2) ดัชนีราคาผู้บริโภค 3) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และ 4) อัตราแลกเปลี่ยน ใช้แบบจำลองเศรษฐกิจมิติ วิเคราะห์ความเชื่อมโยงหรือการตอบสนองของตัวแปรทางเศรษฐกิจในอาเซียน-5 เมื่อตัวแปรที่ศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 ที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันได้แก่ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง และอัตราแลกเปลี่ยน จะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงส่วนใหญ่จะตอบสนอง

ต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น ยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์ และดัชนีราคาผู้บริโภคจะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้นและลดลงไม่สอดคล้องกัน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 ผ่านเกณฑ์เงื่อนไขที่จำเป็นของทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมบางตัว ดังนั้นการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 หากจะมีการใช้สกุลเงินร่วมกันในอนาคตนั้นมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น เพราะตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจ 2 ใน 4 ตัวแปรมีความสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตามจะต้องใช้ระยะเวลาอีกช่วงหนึ่งเพื่อให้ตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทุกตัวแปร โดยเฉพาะตัวแปรด้านดัชนีราคาผู้บริโภคที่ยังมีความแตกต่างกันอยู่

คำสำคัญ: อาเซียน การรวมกลุ่มทางการเงิน สหภาพการเงิน อาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม

บทนำ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (economic integration) เป็นการรวมกลุ่มของประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกันตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไปตกลงนำระบบเศรษฐกิจของตนมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน และมีกระบวนการที่จะยกเลิกข้อจำกัด ระเบียบวิธีปฏิบัติทางการค้า หรือกระบวนการชำระเงินระหว่างประเทศของประเทศที่มีการรวมกลุ่มกัน โดยมีวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการค้าระหว่างกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ หรืออำนาจต่อรองทางด้านเศรษฐกิจในเวทีการค้าโลก อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกันนั้นมีทั้งข้อดีและข้อเสีย และเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย เนื่องจากประเทศต่างๆ ที่มีการรวมกลุ่มกันนั้น มีการใช้เงินตราในสกุลที่แตกต่างกัน มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน มีความสามารถในการแข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศที่แตกต่างกัน เมื่อมีการรวมกลุ่มทางการเงินโดยใช้เงินตราสกุลร่วมกันแล้ว จะทำให้แต่ละประเทศที่รวมกลุ่มกันนั้นสูญเสียเครื่องมือทางการเงิน เช่น ไม่สามารถดำเนินนโยบายการเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยนเพื่อปรับความไม่สมดุลของบัญชีเดินสะพัด จนกระทั่งมีปัญหากลายเป็นวิกฤตเศรษฐกิจ และอาจจะลุกลามต่อไปยังประเทศอื่นๆ ในกลุ่มประเทศสมาชิก เช่น วิกฤตเงินยูโร (euro crisis)

สำหรับอาเซียน (ASEAN) นั้น ในปี พ.ศ. 2558 รวมกัน

เป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community: AC) โดยมีประชากรรวมกันประมาณ 600 ล้านคน หรือร้อยละ 9 ของประชากรโลก และผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 2 ของ GDP โลก โดยเฉพาะเป้าหมายด้านประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) คือรวมตัวกันเป็นตลาดเดียว (single market) สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า บริการ และแรงงานได้อย่างเสรีภายในประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN, 2008) ในขณะที่อุปสรรคสำคัญประการหนึ่งที่จะเกิดขึ้นคือ ประเทศในอาเซียนนั้นมีสกุลเงินตราเป็นของตนเอง ทำให้การค้าขายแลกเปลี่ยนไปมาภายในอาเซียนจะต้องมีการแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราสกุลท้องถิ่นของประเทศนั้นๆ ดังนั้น ในอนาคตถ้าอาเซียนจะพัฒนาต่อไปเป็นการรวมกลุ่มในระดับขั้นที่สูงขึ้นเป็นสหภาพอาเซียน (ASEAN Union: AU) คือการกำหนดนโยบายการเงินชุดเดียวกัน หรือ การใช้เงินตราสกุลร่วมกัน เรียกว่า “การรวมกลุ่มทางการเงิน” (monetary integration) ซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมาก ในด้านการอำนวยความสะดวกต่อการค้าการเงิน และการลงทุนระหว่างกันภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน

การรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกัน อาศัยกรอบทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (Optimum Currency Area: OCA) ที่เสนอโดย Mundell (1961) McKinnon (1963) และ Kenen (1969) นอกจากนี้นักเศรษฐศาสตร์หลายท่าน เช่น Alesina, Barro, and Tenreyro (2002) และ Horvath (2003) มีการศึกษาเพิ่มเติมและสนับสนุนทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมคือ อาณาเขตที่เหมาะสมต่อการใช้สกุลเงินตราร่วมกันหรือตรึงค่าเงินไว้ด้วยกัน จะต้องผ่านเกณฑ์เงื่อนไขที่จำเป็นต้องมีก่อนเข้าร่วมอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (precondition approach) คือ ตัวแปรทางเศรษฐกิจจะต้องมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน เช่น สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในอาณาเขตเงินตราเดียวกันได้อย่างเสรี มีการเปิดประเทศในระดับสูง สินค้าที่ค้าขายกันภายในกลุ่มประเทศสมาชิกมีความหลากหลาย และ อัตราเงินเฟ้อของประเทศสมาชิกในกลุ่มมีความคล้ายคลึงกัน ดังนั้นจึงเป็นประเด็นในการศึกษาว่าตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจมหภาคของประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 5 ประเทศ มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกันหรือไม่อย่างไร และมีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการทำธุรกรรมทางการค้า และการลงทุนระหว่างกัน เป็นการลดต้นทุนและความเสี่ยงเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยน และ ป้องกันปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากการรวม

กลุ่มทางการเงิน งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงขึ้น และเป็นกลไกสำคัญที่จะสนับสนุนการรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น

การตรวจเอกสาร

การศึกษาเรื่องการรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้เงินตราสกุลร่วมกัน (common currency) ของภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกนั้น ส่วนใหญ่จะอ้างอิงทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (OCA) ของ Mundell (1961) McKinnon (1963) Kenen (1969) Magnifico (1973) และ เช่น การศึกษาของ Lee and Azali (2012) Hsu (2010) และ Sun and An (2008) ได้ศึกษาการรวมกลุ่มทางการเงินของภูมิภาคเอเชียตะวันออก (East Asia) พบว่าการรวมกลุ่มเฉพาะบางประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจไม่ใหญ่มากจะมีความเหมาะสมมากกว่า ส่วน Jean Louis, Brown, and

Balli (2011) ศึกษาในภูมิภาคอเมริกาเหนือ (North American) พบว่าประเทศสหรัฐอเมริกา (USA) และแคนาดา (Canada) มีความเป็นไปได้ที่จะใช้สกุลเงินร่วมกัน นอกจากนี้แล้วยังมีงานวิจัยที่ศึกษาการใช้เงินตราสกุลร่วมกันในภูมิภาคอื่นๆ อีก เช่น Bacha (2008a) Benbouziane and Benamar (2010) Buigut and Valev (2005) และ Chuku (2012) ดังตารางที่ 1

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษาการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคเอเชีย เช่น การรวมกลุ่มของ ASEAN-5 เพื่อใช้สกุลเงินร่วมกันกับดอลลาร์สหรัฐหรือเงินเยนนั้นพบว่าไม่เหมาะสม ภูมิภาค East Asian ควรจะรวมกลุ่มทางการเงินเฉพาะบางประเทศในภูมิภาค (sub region) ซึ่งจะมีความเหมาะสมมากกว่า (Lee & Azali, 2012; Sun & An, 2008 นอกจากนี้ Hsu (2010) ยังพบว่าภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ตัวแปรทางเศรษฐกิจของ East Asian มีความสอดคล้องกันมากขึ้น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 1 การศึกษาการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก

ภูมิภาค	ผู้เขียน	ตัวแปรในการศึกษา (ปี)	วิธีการวิเคราะห์	ผลการศึกษา
North American	Jean Louis, Brown, and Balli (2011)	nominal fund rate, output growth and inflation (1970–2008)	Vector Autoregression Model	พบว่ามีความเป็นไปได้ในการรวมกลุ่มทางการเงินในประเทศสหรัฐฯ และแคนาดา ส่วนการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) และอุปสงค์มวลรวม (AD) ของประเทศสหรัฐฯ และเม็กซิโก ไม่สอดคล้องกัน
West Africa	Chuku (2012)	real world GDP, real domestic GDP, real exchange rate and domestic price level (1970–2010)	Multivariate Structural VAR Model	พบว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) อุปสงค์รวม (AD) และนโยบายการเงิน ในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตกมีความไม่สอดคล้องกัน
East Africa	Buigut and Valev (2005)	real output and price level (1970–2001)	Vector Autoregression Model	พบว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานมวลรวม (AS) มีความสอดคล้องกัน และมีความเป็นไปได้ที่จะใช้สกุลเงินร่วมกันในอนาคต
Middle East and North Africa	Bacha (2008b)	real GDP growth, inflation, money growth and interest rate (1970–2003)	Pearson pairwise correlation และ Vector Autoregression Model	พบว่ากลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ (GCC) มีความสอดคล้องกันของตัวแปรทางเศรษฐกิจ ยกเว้นสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE)
Gulf Cooperation Council	Benbouziane and Benamar (2010)	real GDP, CPI, oil price and real world GDP (1980–2007)	VAR Model และ Multivariate Threshold Autoregression Model	พบว่า ซาอุดีอาระเบีย คูเวต และ กาตาร์ มีความสอดคล้องกันของตัวแปรทางเศรษฐกิจสูง ส่วนสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ บาห์เรน และ กาตาร์ ไม่สอดคล้องกัน

ตารางที่ 2 การศึกษาการรวมกลุ่มทางการเงินในภูมิภาคเอเชีย

ผู้เขียน	ประเทศที่ศึกษา	ตัวแปรในการศึกษา (ปี)	วิธีการวิเคราะห์	ผลการศึกษา
Sun and An (2008)	ASEAN-5, China, Hong Kong, Korea and Taiwan	real GDP, M2, CPI and nominal exchange rate (1960–2004)	SVARs Model	การใช้สกุลเงินร่วมกันกับเงินดอลลาร์สหรัฐ หรือเงินเยน พบว่า ตัวแปรทางเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกัน การรวมกลุ่มในภูมิภาคเดียวกันจะเหมาะสมกว่า
Hsu (2010)	ASEAN, China, Hong Kong, Japan, Korea and Taiwan	global GDP, regional GDP and domestic GDP (1980Q1–2006Q4)	Multivariate Structural VAR Model	พบว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของตัวแปรทางเศรษฐกิจไม่สอดคล้องกัน แต่หลังจากปี 1990 มีความสอดคล้องกันสูงขึ้น
Soo and Choong (2010)	Hong Kong, Indonesia, South Korea, Malaysia, the Philippines, and Singapore	industrial production, Japanese output, and US output (1971–2005)	Structural VAR Model	เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางเศรษฐกิจในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ในระยะสั้นและระยะปานกลางจะมีความผันผวนมาก แต่ในระยะยาวมีความสอดคล้องกันมากขึ้น
Lee and Azali (2012)	ASEAN, China, Japan and Korea	real GDP and inflation (1960–2006)	Structural VAR Approach	พบว่า การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของอุปทานรวม (AS) มีความสัมพันธ์กันต่ำ การรวมกลุ่มเฉพาะบางประเทศในภูมิภาคจะมีความเหมาะสมมากกว่า

สรุปได้ว่าการศึกษาอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (OCA) ควรศึกษาเฉพาะประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน หรือประเทศที่มีแนวโน้มจะรวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจ เช่น ประชาคมอาเซียนที่จะรวมกลุ่มกันเป็นตลาดเดียว (single market) ในปี พ.ศ. 2558 ประกอบด้วยสมาชิก 10 ประเทศ โดยการศึกษาจะเลือกประเทศที่มีสัดส่วนการค้าขายกันเองภายในอาเซียนสูงจำนวน 5 ประเทศ ได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านอุปทานมวลรวม (AS) อุปสงค์มวลรวม (AD) และนโยบายการเงิน (monetary policy) (Chuku, 2012; Hsu, 2010; Lee & Azali, 2012; Sun & An, 2008)

สมมติฐานการวิจัย

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 ได้แก่ อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่แท้จริง ดัชนีราคาผู้บริโภค อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

และอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐเทียบกับเงินสกุลท้องถิ่นของอาเซียน-5 จะทำให้ตัวแปรนั้นๆ ในอาเซียน-5 มีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน จะมีความพร้อมในการรวมกลุ่มทางการเงินเนื่องจากระบบเศรษฐกิจของอาเซียน-5 มีสัดส่วนการค้าขายไปมาระหว่างกันเพิ่มขึ้นมาก โดยเฉพาะภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ ปี พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นไปตามนโยบายการค้าเสรี และการสร้างความร่วมมือภายในกลุ่มอาเซียน ส่งผลให้ข้อมูลทางเศรษฐกิจภายในกลุ่มอาเซียน-5 มีลักษณะที่คล้ายคลึงและเชื่อมโยงกันมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาพิจารณาว่าเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันของโครงสร้าง (structural shocks) ทางเศรษฐกิจแล้วมีผลทำให้ตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร มีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขหลักที่จะพิจารณาว่าประเทศสมาชิก

อาเซียน-5 ควรจะมีการรวมกลุ่มทางการเงินหรือไม่ ตามทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม (OCA) โดยแบ่งวิธีการวิจัยออกเป็นดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่น่ามาวิจัยเป็นข้อมูลทฤษฎีแบบอนุกรมเวลายรายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาส 1 พ.ศ. 2523 ถึง ไตรมาส 4 พ.ศ. 2554 รวม 128 ไตรมาส ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจ ได้แก่ 1) อัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP) 2) ดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) 3) อัตราดอกเบี้ย (IR) และ 4) อัตราแลกเปลี่ยนของเงินดอลลาร์สหรัฐเทียบกับเงินสกุลท้องถิ่น (lnFX) ของประเทศสมาชิกอาเซียนจำนวน 5 ประเทศ คือ ประเทศอินโดนีเซีย (Indonesia: ID) ประเทศมาเลเซีย (Malaysia: MY) ประเทศฟิลิปปินส์ (Philippines: PH) ประเทศสิงคโปร์ (Singapore: SG) และประเทศไทย (Thailand: TH) รวมกันทั้งหมด 20 ตัวแปร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทางสถิติจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารโลก

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเริ่มจากสถิติเชิงพรรณนาเพื่อศึกษาคุณลักษณะเบื้องต้นของตัวแปร ต่อจากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลทางเศรษฐมิติ โดยมีลำดับขั้นตอนการวิเคราะห์เริ่มจากการนำตัวแปรทุกตัวมาตรวจสอบความเสถียร¹ ของข้อมูล โดยวิธี Augmented Dickey-Fuller (ADF) test ถ้าพบว่าข้อมูลไม่นิ่งจะปรับข้อมูลให้นิ่งก่อน ด้วยวิธี differencing เนื่องจากข้อมูลอนุกรมเวลามักจะมีค่าเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา จากนั้นหาความล่าช้า (lag length) ที่เหมาะสมจากค่าสถิติ Schwarz information criterion (SC) แล้วจึงนำตัวแปรมาวิเคราะห์ตามแบบจำลอง VAR (Vector Autoregression) เพื่อดูค่าปฏิกริยาตอบสนองต่อความแปรปรวน (impulse response function: IRF) กล่าวคือ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปร (shocks) แล้ว ตัวแปรที่สนใจศึกษานั้นมีการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาจะใช้แบบจำลอง VAR (Enders, 1995) คือระบบสมการ VAR เป็นแบบจำลองสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลแบบอนุกรมเวลาที่ศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรหลายๆ

ตัวแปรพร้อมกันในเชิงพลวัต (dynamic) และตัวแปรแต่ละตัวจะถูกอธิบายโดยจำนวนค่าความล่าช้าหรือค่าในอดีต (lag) ของตัวแปรนั้น และตัวแปรอื่นๆ ในแบบจำลอง สามารถเขียนแบบจำลอง VAR ในรูปแบบเวกเตอร์ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} y_{1,t} \\ y_{2,t} \\ \vdots \\ y_{4,t} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a_{10} \\ a_{20} \\ \vdots \\ a_{40} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} a_{11}(L) & a_{12}(L) & \cdots & a_{14}(L) \\ a_{21}(L) & a_{22}(L) & \cdots & a_{24}(L) \\ \vdots & \vdots & \ddots & \vdots \\ a_{41}(L) & a_{42}(L) & \cdots & a_{44}(L) \end{bmatrix} \begin{bmatrix} y_{1,t-1} \\ y_{2,t-1} \\ \vdots \\ y_{4,t-1} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} e_{1,t} \\ e_{2,t} \\ \vdots \\ e_{4,t} \end{bmatrix}$$

โดยที่ $y_{1,t}$ คือ อัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (domestic real GDP growth : GDP) หน่วย: ร้อยละ

$y_{2,t}$ คือ อัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (domestic consumer price index : CPI) หน่วย: ร้อยละ

$y_{3,t}$ คือ อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (domestic real interest rate : IR) หน่วย: ร้อยละ

$y_{4,t}$ คือ อัตราแลกเปลี่ยนของเงินดอลลาร์สหรัฐเทียบกับเงินสกุลท้องถิ่นในประเทศสมาชิกอาเซียน-5 (nominal exchange rate : lnFX)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์คุณลักษณะเบื้องต้นโดยการหาค่าเฉลี่ยเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์กันของตัวแปรที่ศึกษา พบว่าอัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (GDP) มีค่าต่างกันไม่มาก โดยประเทศสิงคโปร์มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือร้อยละ 7.03 ส่วนประเทศฟิลิปปินส์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือร้อยละ 3.28 อัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) มีค่าต่างกันมาก โดยประเทศอินโดนีเซียมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือร้อยละ 10.63 ส่วนประเทศสิงคโปร์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือร้อยละ 2.20 อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (IR) มีค่าต่างกันมาก โดยประเทศอินโดนีเซียมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือร้อยละ 13.89 ส่วนประเทศสิงคโปร์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือร้อยละ 3.89 และอัตราแลกเปลี่ยนของเงินดอลลาร์สหรัฐเทียบกับเงินสกุลท้องถิ่น (lnFX) ของประเทศอินโดนีเซียมีอัตราการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด ดังตารางที่ 3

¹ สเตชันนารี (stationary) หมายถึง คุณสมบัติของข้อมูลที่มีค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนคงที่ถึงแม้ว่าเวลาจะเปลี่ยนแปลงไป

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรในอาเซียน-5

ประเทศ / ตัวแปร	GDP (%)	CPI (%)	IR (%)	lnFX
Indonesia	5.50	10.63	13.89	2.80
Malaysia	6.03	3.13	4.85	0.34
Philippines	3.28	9.23	11.78	1.51
Singapore	7.03	2.20	3.89	-0.38
Thailand	5.46	4.36	7.58	0.42

การวิเคราะห์ปฏิกิริยาการตอบสนองต่อความแปรปรวน (IRF)

การวิเคราะห์ห้พิจารณาการตอบสนอง (response) ของตัวแปรทางเศรษฐกิจทั้ง 4 ตัวแปร ของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน (shocks) ในส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1 หน่วย (1 standard deviation: S.D.) โดยมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ตามแบบจำลอง VAR.lag1 ดังนี้

1. การตอบสนองของอัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (GDP)

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันค่าในไตรมาสก่อนหน้า ($t-1$) ของ GDP ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย 1 S.D. ส่งผลให้ GDP ของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 มีการตอบสนอง (response) ต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 เป็นต้นไป การตอบสนองจะเริ่มปรับตัวลดลงในไตรมาสที่ 6-8 และหากไม่มี shock ใดๆ เกิดขึ้น การตอบสนองของ GDP ในอาเซียน-5 จะกลับเข้าสู่ดุลยภาพในไตรมาสที่ 14-15 ดังภาพที่ 1 ผลการศึกษานี้แสดงถึงความเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจในด้านอุปทานมวลรวม (AS) ของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 โดยเฉพาะอัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงของประเทศมาเลเซียกับประเทศอินโดนีเซีย และอัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงของประเทศสิงคโปร์กับประเทศมาเลเซีย จะมีความเชื่อมโยงกันทางด้านเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน-5 อย่างไรก็ตามพบว่าเมื่อการเปลี่ยนแปลง shocks เกิดขึ้นแล้ว อัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริงของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 ใช้ระยะเวลานานหลายไตรมาสในการปรับตัวกลับเข้าสู่ดุลยภาพ เนื่องจากตัวแปรผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเป็นตัวแปรที่มีมูลค่าใหญ่มากดังนั้นการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพจึงใช้ระยะเวลานาน

2. การตอบสนองของอัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI)

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลันค่าในไตรมาสก่อนหน้า ($t-1$) ของ CPI ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย 1 S.D. ส่งผลให้ CPI ของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 มีการตอบสนอง (response) ต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้นและลดลง ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 เป็นต้นไป ในทิศทางที่ไม่สอดคล้องกัน การตอบสนองเริ่มปรับตัวลดลงในไตรมาสที่ 3-4 และหากไม่มี shocks ใดๆ เกิดขึ้น การตอบสนองของ CPI ในประเทศมาเลเซีย และประเทศฟิลิปปินส์จะกลับเข้าสู่ดุลยภาพในไตรมาสที่ 8-9 ส่วนประเทศอินโดนีเซีย ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย จะใช้ระยะเวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพมากกว่า 15 ไตรมาส ดังภาพที่ 2 ผลการศึกษานี้แสดงถึงความเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจในด้านอุปสงค์มวลรวม (AD) หรือตัวแปรดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 ยังมีความแตกต่างกันมาก อันเนื่องจากการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้า หรือแรงงานยังมีข้อจำกัดอยู่ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายประเทศพบว่า อัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภคของประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกันมากกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน-5 เพราะทั้งสองประเทศนี้มีพรมแดนติดกัน และสัดส่วนการค้าขายระหว่างกันของประเทศไทยกับประเทศมาเลเซียจะอยู่ในลำดับต้นๆ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในอาเซียน-5

3. การตอบสนองของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (IR)

เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันค่าในไตรมาสก่อนหน้า ($t-1$) ของ IR ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย 1 S.D. ส่งผลให้ IR ของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 มีการตอบสนอง

(response) ต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 เป็นต้นไป การตอบสนองจะเริ่มปรับตัวลดลงในไตรมาสที่ 2 และหากไม่มี shocks ใดๆ เกิดขึ้น การตอบสนองของ IR ในประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย จะกลับเข้าสู่ดุลยภาพในไตรมาสที่ 3-4 ส่วนประเทศประเทศอินโดนีเซียจะใช้ระยะเวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพมากกว่า 5 ไตรมาส ดังภาพที่ 3 ผลการศึกษาชี้แจงถึงความเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจในด้านนโยบายการเงินของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 โดยมีขนาดของการเปลี่ยนแปลงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน นอกจากนี้แล้วพบว่าเมื่อการเปลี่ยนแปลง shock เกิดขึ้นแล้ว อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 จะใช้ระยะเวลาเร็วกว่าในการปรับตัวกลับเข้าสู่ดุลยภาพ เมื่อเทียบกับการเกิด shock ในตัวแปรตัวอื่นๆ เพราะอาเซียน-5 มีการดำเนินนโยบายการเงินสอดคล้องกัน

4. การตอบสนองของอัตราการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์สหรัฐเทียบกับเงินสกุลท้องถิ่นในอาเซียน-5 (lnFX)

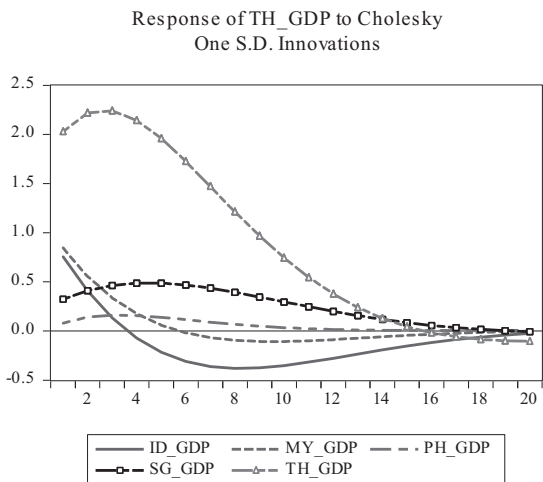
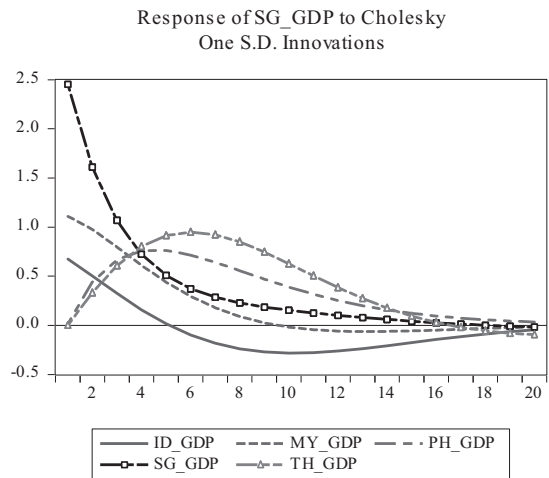
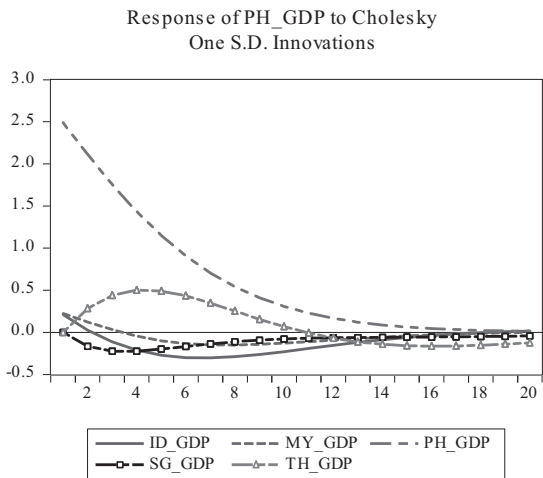
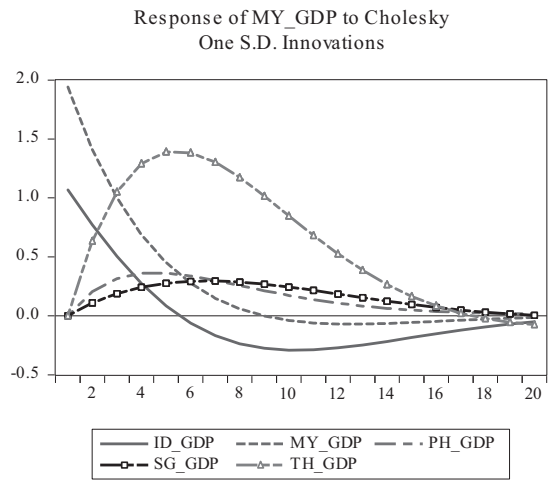
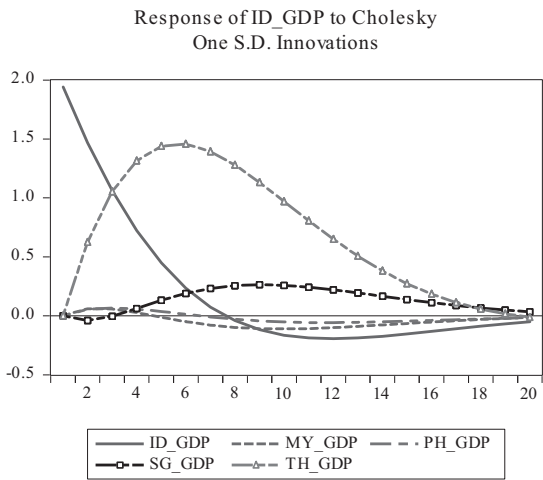
เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันค่าในไตรมาสก่อนหน้า ($t-1$) ของ lnFX ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย 1 S.D. ส่งผลให้ lnFX ของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 มีการตอบสนอง (response) ต่อการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเพิ่มขึ้น (เงินสกุลท้องถิ่นอ่อนค่า) ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 เป็นต้นไป การตอบสนองจะเริ่มปรับตัวลดลงในไตรมาสที่ 2 และหากไม่มี shocks ใดๆ เกิดขึ้น การตอบสนองของ lnFX ในประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศสิงคโปร์ และประเทศไทย จะกลับเข้าสู่ดุลยภาพในไตรมาสที่ 3-4 ส่วนประเทศประเทศอินโดนีเซียจะใช้ระยะเวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพมากกว่า 5 ไตรมาส ดังภาพที่ 4 ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันทางด้านสกุลเงินท้องถิ่นของอาเซียน-5 มีทิศทางการเคลื่อนไหวไปในทางเดียวกัน

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

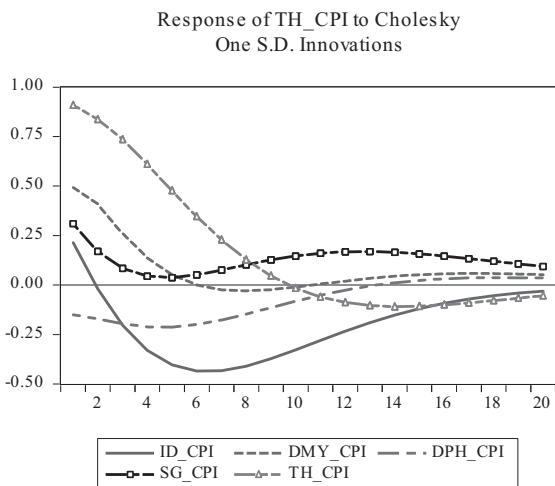
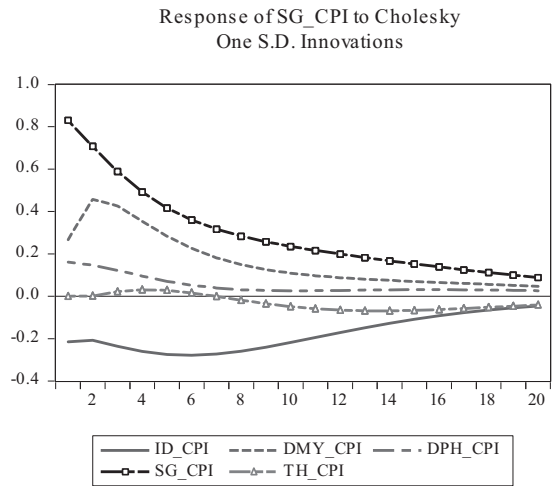
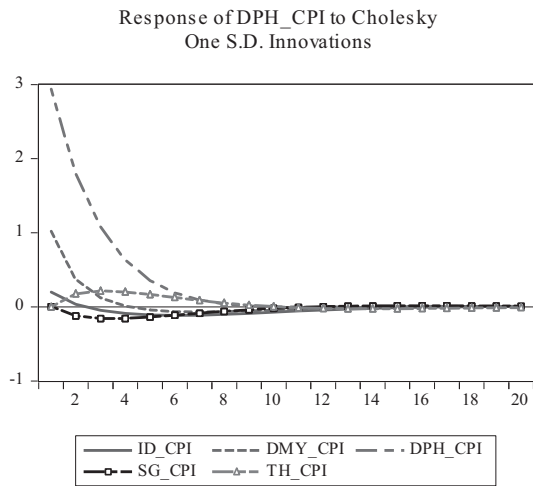
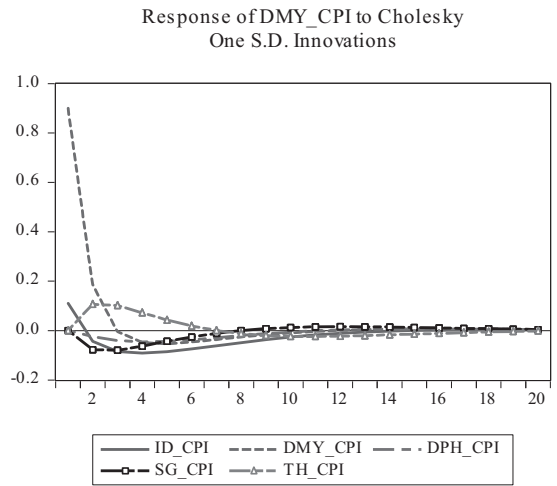
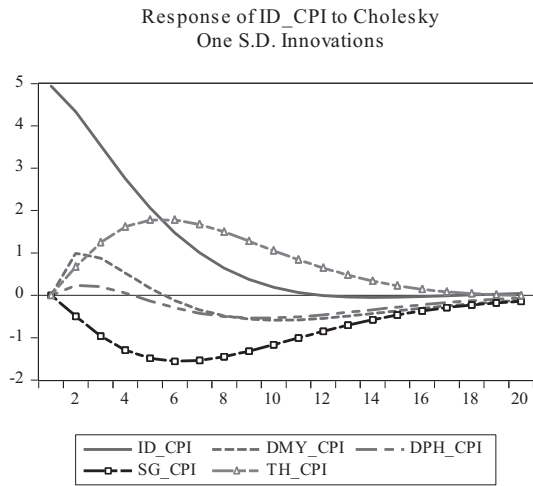
สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงสอดคล้องกันของตัวแปรทางเศรษฐกิจในประเทศสมาชิกอาเซียน-5 เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน (shocks) ของตัวแปรต่างๆ

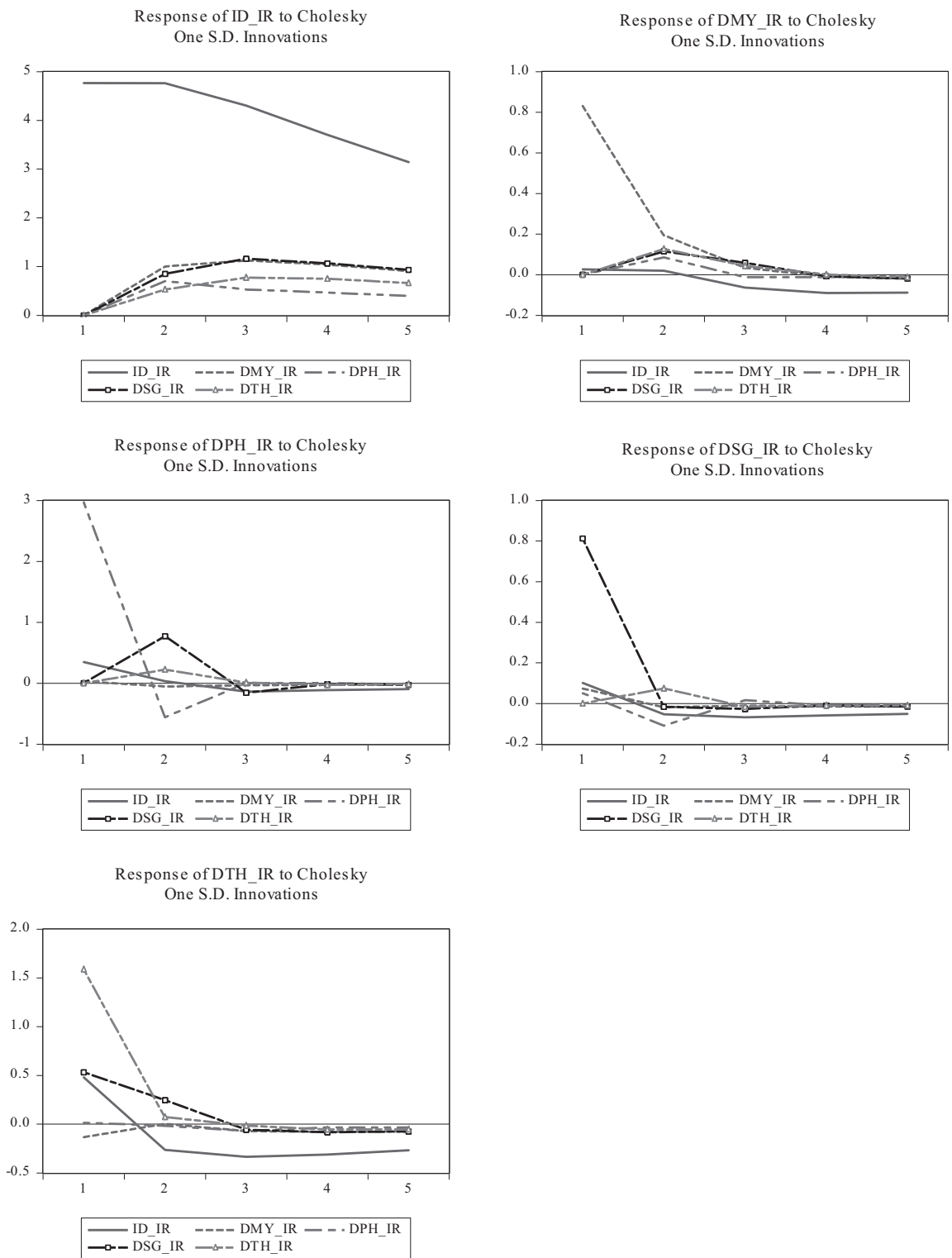
ในแบบจำลองทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) อัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง (GDP) ส่วนใหญ่มีลักษณะการตอบสนองที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกันยกเว้นประเทศฟิลิปปินส์ แต่ยังคงใช้ระยะเวลาในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพนาน เนื่องจากตัวแปร GDP เป็นตัวแปรทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าขนาดใหญ่ กลไกการปรับตัวจึงใช้ระยะเวลานาน 2) อัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค (CPI) มีลักษณะการตอบสนองที่เพิ่มขึ้นและลดลงไม่สอดคล้องกัน เพราะการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการต่างๆ ในอาเซียน-5 นั้น ยังมีข้อจำกัด 3) อัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง (IR) มีลักษณะการตอบสนองที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกัน และ 4) อัตราการเปลี่ยนแปลงของเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐเทียบกับเงินสกุลท้องถิ่น (lnFX) ในประเทศสมาชิกอาเซียน-5 มีลักษณะการตอบสนองที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกัน (เงินสกุลท้องถิ่นของอาเซียน-5 อ่อนค่าลง) แสดงว่าการดำเนินนโยบายทางการเงิน และ อัตราแลกเปลี่ยน มีลักษณะที่คล้ายคลึงเชื่อมโยงสอดคล้องกันเป็นไปตามทฤษฎีอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสม การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 ผ่านเกณฑ์เงื่อนไขที่จำเป็นบางตัว สอดคล้องกับการศึกษาของ Soo and Choong (2010) ขณะที่ Lee and Azali (2012) และ Sun and An (2008) พบว่าการรวมกลุ่มเพื่อใช้สกุลเงินร่วมกันกับดอลลาร์สหรัฐหรือเงินเยนนั้นไม่เหมาะสมภูมิภาคเอเชียตะวันออก (East Asian) ควรรวมกลุ่มทางการเงินเฉพาะบางประเทศในภูมิภาค จะมีความเหมาะสมมากกว่า นอกจากนี้ Hsu (2010) ยังพบว่าภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ตัวแปรทางเศรษฐกิจของ East Asian มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันมากขึ้น ในขณะที่การศึกษาวิจัยของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (2556) กล่าวว่าโครงสร้างทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 มีความใกล้เคียงกัน และผลการศึกษาพบว่ามีความเป็นไปได้ที่จะรวมตัวทางการเงิน โดยจะต้องใช้ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 18-28 ปี นับจากปี พ.ศ. 2555 งานวิจัยนี้จึงเป็นการให้คำตอบและเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับอาณาเขตเงินตราที่เหมาะสมของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 หากจะมีการใช้สกุลเงินร่วมกันในอนาคตนั้น มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้น เพราะตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 นั้นมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน 2 ใน 4 ของตัวแปรที่ศึกษา อย่างไรก็ตามจะต้องใช้ระยะเวลาอีกช่วงเวลาหนึ่งเพื่อให้ตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันครบทุกตัวแปร โดยเฉพาะตัวแปรด้านดัชนีราคาที่ยังมีความแตกต่างกันอยู่

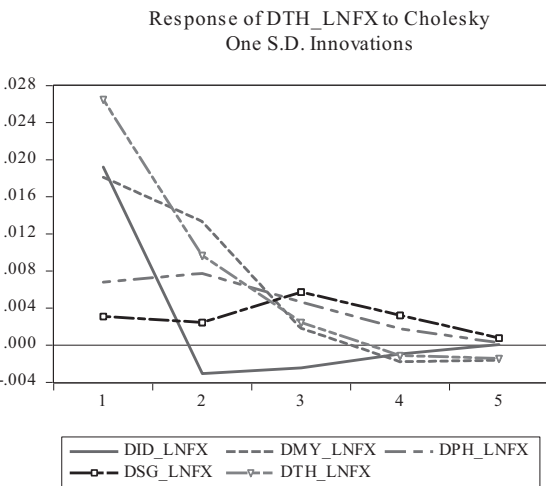
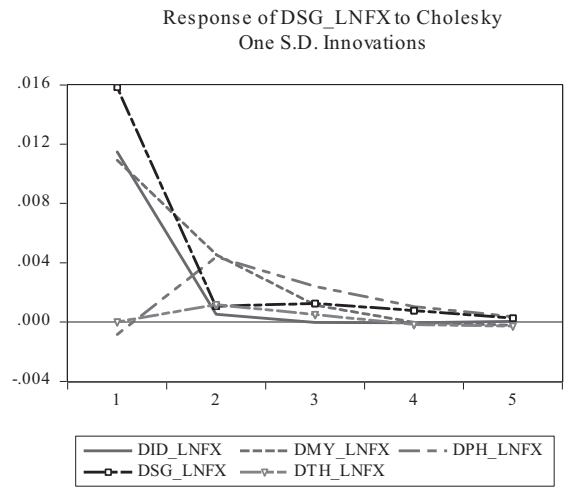
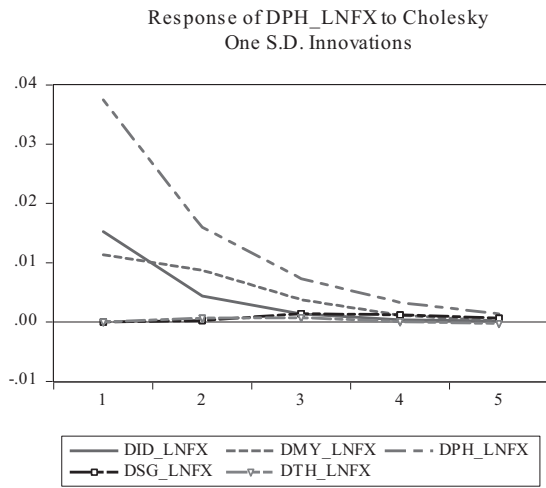
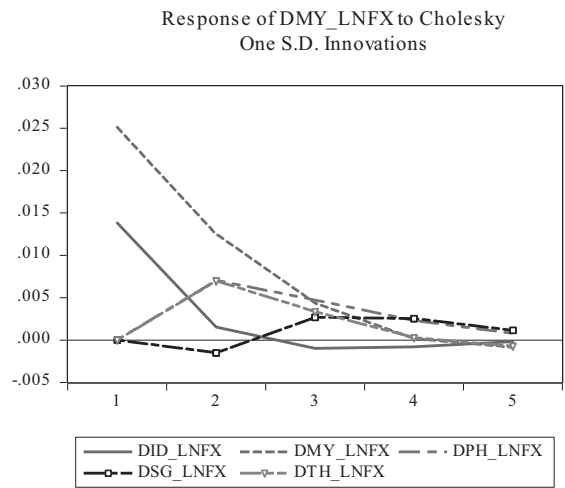
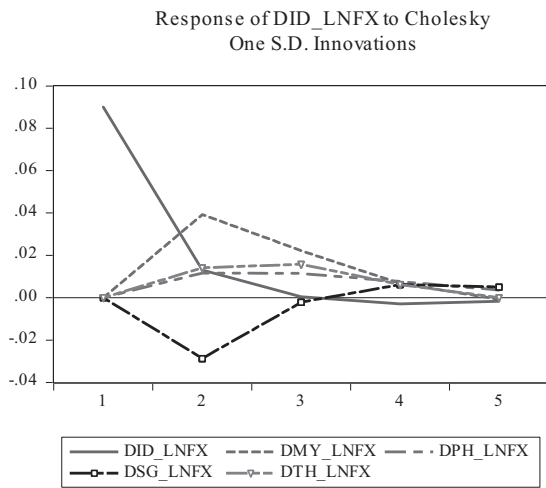
ภาพที่ 1 ปฏิกริยาการตอบสนองของอัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง

ภาพที่ 2 ปฏิกริยาการตอบสนองของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อช็อกของดัชนีราคาผู้บริโภค

ภาพที่ 3 ปฏิกริยาการตอบสนองของอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริง

ภาพที่ 4 ปฏิกริยาการตอบสนองของอัตราแลกเปลี่ยนเงินสกุลท้องถิ่นในอาเซียน-5

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่ามีตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 ที่ไม่สอดคล้องเชื่อมโยงกัน 2 ตัวแปรคือ อัตราเติบโตผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง และอัตราการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค ดังนั้น อาเซียน-5 ควรจะร่วมมือกันรวมกลุ่มทางด้านเศรษฐกิจ (AEC) ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการ สามารถเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต สินค้าและบริการ ภายในกลุ่มได้อย่างเสรี ซึ่งจะช่วยให้อุปสงค์และอุปทานของสินค้าในอาเซียนรวมกันเป็นตลาดเดียว อันจะเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้ตัวแปรพื้นฐานทางเศรษฐกิจของอาเซียน-5 มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันมากขึ้น นอกจากนี้อาเซียนควรมีการดำเนินการเพิ่มเติมในเรื่องอื่นๆ เพื่อยกระดับความร่วมมือกันให้มากขึ้น โดยเฉพาะประเด็นความร่วมมือกันทางการเงิน ได้แก่ การจัดตั้ง “ธนาคารกลางแห่งอาเซียน” (ASEAN Central Bank: ACB) เพื่อเป็นองค์กรในการวางแนวทางการรวมกลุ่มทางการเงิน และดำเนินนโยบายทางการเงินร่วมกับธนาคารกลางของประเทศสมาชิกอาเซียน-5 ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การจัดตั้ง “กองทุนการเงินอาเซียน” (ASEAN Monetary Fund: AMF) เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับระบบการเงินของอาเซียน ในยามที่มีวิกฤตเศรษฐกิจเกิดขึ้น อาเซียนจะได้มีแหล่งเงินทุนภายในของตนเองให้ความช่วยเหลือ ไม่ต้องขอรับความช่วยเหลือจากองค์กรระหว่างประเทศที่มักจะมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดเกินไป เหมือนกรณีประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2540 ต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และการเชื่อมโยงในภาคตลาดทุน (capital market) ของอาเซียนเข้าด้วยกัน โดยการจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์อาเซียน (ASEAN exchanges) เพื่อเชื่อมโยงแหล่งเงินทุนให้สามารถเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนได้คล่องตัว ทั้งหมดนี้จะเป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนให้การรวมกลุ่มในภาคเศรษฐกิจจริง (real sector) และ ภาคการเงิน (money sector) ประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามความสำเร็จของการรวมกลุ่มทางการเงินเพื่อใช้สกุลเงินร่วมกันนั้น เริ่มจากประเทศที่จะรวมกลุ่มการเงินกันนั้นจะต้องผ่านเกณฑ์เงื่อนไขที่จำเป็น คือมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ปัญหาวิกฤตหนี้ของบางประเทศในยุโรปได้ชี้ให้เห็นแล้วว่า แม้ความตั้งใจทางการเมืองจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการใช้เงินสกุลเดียว แต่ปัจจัยทางเศรษฐกิจต่างหากที่จะเป็นตัวกำหนดว่าเงินสกุลดังกล่าวจะคงอยู่ในระยะยาวได้หรือไม่ (กรมอาเซียน, 2555) ผลการศึกษานี้เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจเท่านั้น ในขณะที่ยังมีข้อจำกัดและปัจจัย

ด้านอื่นๆ อีกมากที่จะส่งผลกระทบต่อการรวมกลุ่มทางการเงินของอาเซียน ดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาอย่างรอบคอบและการวิจัยที่หลากหลาย รวมถึงผลดีและผลเสียของการรวมกลุ่มทางการเงิน เพื่อให้ได้ข้อสรุปร่วมกันอย่างชัดเจนในหลายๆ มิติ เช่น มิติทางเศรษฐกิจ มิติทางการเมือง มิติทางสังคม และมิติทางวัฒนธรรม เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จด้วยดีตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยได้รับการอุดหนุนการวิจัยจากสถาบันส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาเซียน. (2555). *ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน*. สืบค้นจาก <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121204-122757-491215.pdf>
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2556). *การจัดทำดัชนีชี้วัดระดับความพร้อมในการริเริ่มสกุลเงินอาเซียนและศึกษาผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยภายใต้สกุลเงินอาเซียน*. สืบค้นจาก http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1358132654.pdf
- Alesina, A., Barro, R. J., & Teneyro, S. (2002). Optimal currency areas. *Harvard Institute of Economics Research Discussion Paper No. 1958*. Cambridge, MA: Harvard Institute of Economics Research.
- ASEAN. (2008). *ASEAN economic community blueprint*. Jakarta, Indonesia: Author.
- Bacha, O. I. (2008a). A common currency area for ASEAN? Issues and feasibility. *Applied Economics*, 40(4), 515–529.
- Bacha, O. I. (2008b). A common currency area for MENA countries? A VAR analysis of viability. *International Journal of Emerging Markets*, 3(2), 197–215.
- Benbouziane, M., & Benamar, A. (2010). Could GCC Countries achieve an Optimal Currency Area? *Middle East Development Journal*, 2(2), 203–227.
- Buigut, S. K., & Valev, N. T. (2005). Is the proposed East African monetary union an optimal currency area? A structural vector autoregression analysis. *World Development*, 33(12), 2119–2133.

- Chuku, C. A. (2012). The proposed ECO: Should West Africa proceed with a commoncurrency?. *Conference of the Centre for Studies of African Economies*, March 18–20, 2012. Oxford University.
- Enders, W. (1995). *Applied econometric time series*. New York, NY: John Wiley and Sons.
- Horvath, J. (2003). Optimum currency area theory: A selective review. *Discussion paper No.15*. Helsinki, Finland: Bank of Finland Institute for Economies in Transition.
- Hsu, H. F. (2010). Is a common currency area feasible for East Asia? A multivariate structural vector autoregression approach. *Asian Economic Journal*, 24(4), 391–411.
- Jean Louis, R., Brown, R., & Balli, F. (2011). On the feasibility of monetary union: Does it make sense to look for shocks symmetry across countries when none of the countries constitutes an optimum currency area? *Economic Modelling*, 28(6), 2701–2718.
- Kenen, P. B. (1969). *The theory of optimum currency areas: An eclectic view*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Lee, G. H. Y., & Azali, M. (2012). Is East Asia an optimum currency area?. *Economic Modelling*, 29(2), 87–95.
- Magnifico, G. (1973). *European monetary unification*. New York, NY: Wiley & Sons.
- McKinnon, R. I. (1963). Optimum currency areas. *American Economic Review*, 53(4), 717–721.
- Mundell, R. A. (1961). A theory of optimum currency areas. *American Economic Review*, 51(4), 657–665.
- Soo, S. C., & Choong, C. K. (2010). An emergence of a common currency area in the selected East Asian economies: A revisit. *The Singapore Economic Review*, 55(2), 353–376.
- Sun, W., & An, L. (2008). Asymmetric shocks and exchange rate regimes in East Asia. *International Research Journal of Finance and Economics*, 22, 38–48.

Translated Thai References

- Department of ASEAN Affairs. (2012). *ASEAN economic community*. Retrieved from <http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/asean-media-center-20121204-122757-491215.pdf> [in Thai]
- Fiscal Policy Office. (2013). *A formulation of key performance indicators of readiness level for adopting ASEAN currency and the impact of ASEAN currency usage on Thai Economy*. Retrieved from http://www.fpo.go.th/e_research/ebook/pdf_file/1358132654.pdf [in Thai]